

Van verkiezing tot kabinet-Jetten

Korte omschrijving

Aan de hand van een PowerPoint laat je de belangrijkste stappen zien van de Tweede Kamerverkiezing tot aan een nieuw kabinet en coalitieakkoord. In een korte quiz leren de leerlingen/studenten welke coalitiepartij bij welke partijomschrijving hoort.

Leerdoelen

- Leerlingen/studenten kunnen uitleggen hoe in Nederland na Tweede Kamerverkiezingen een nieuw kabinet tot stand komt.
- Leerlingen/studenten begrijpen dat partijen in het Nederlandse politieke stelsel moeten samenwerken om een meerderheid te hebben in de Tweede Kamer, en dat ze daarvoor compromissen moeten sluiten.
- Leerlingen/studenten kunnen in eigen woorden uitleggen waarom politieke partijen, ook als ze de grootste zijn geworden bij de verkiezingen en/of mogen regeren, niet alle wensen uit hun verkiezingsprogramma waar kunnen maken.

Materiaal

- PowerPoint

Duur

Circa 30 minuten

De werkvorm stap voor stap

Dia 1

Geef aan dat jullie het gaan hebben over het nieuwe kabinet dat zojuist is gevormd. Haal kort op wat de leerlingen/studenten hier al van weten. Vertel dat jullie de belangrijkste stappen gaan doorlopen van verkiezing tot nieuw kabinet, zodat de leerlingen/studenten begrijpen hoe we in Nederland tot een regering/kabinet komen. Dit doen jullie klassikaal, op interactieve wijze en met gebruik van de PowerPoint. Jullie gaan dus eerst even terug in de tijd.

Dia 2

Vraag hoe vaak Tweede Kamerverkiezingen normaal gesproken plaatsvinden (elke 4 jaar). Bespreek dat het deze keer eerder was dan normaal, doordat het vorige kabinet was gevallen. Dit gebeurde op 3 juni 2025 toen de PVV uit het kabinet stapte, omdat de PVV het niet eens was met het asielbeleid van het kabinet. Met 'vallen' wordt bedoeld dat het kabinet niet meer genoeg steun heeft van politieke partijen in de Tweede Kamer. Zo'n kabinet zal weinig meer voor elkaar krijgen.

Later, op 23 augustus 2025, stapte ook NSC uit het kabinet. NSC vond dat er in het kabinet te weinig steun was voor de maatregelen die NSC-minister Veldkamp van Buitenlandse Zaken tegen Israël wilde nemen.

Dia 3

Vertel dat er daarom nieuwe verkiezingen werden gehouden op 29 oktober 2025.

Dia 4

Na de verkiezingen werd bekend hoeveel zetels de verschillende partijen hebben bemachtigd in de Tweede Kamer. Sommige partijen die meededen hebben helemaal geen zetel gekregen; zij kregen weinig stemmen. Opvallend was NSC: deze partij behaalde in 2023 nog 20 zetels, maar in 2025 geen enkele zetel. Andere partijen kregen juist veel zetels. Op de afbeelding zie je de nieuwe indeling van de Tweede Kamer.

Dia 5

Stel enkele aanvullende vragen aan de leerlingen/studenten, zoals:

- Hoeveel zetels zijn er in totaal in de Tweede Kamer? (150) Hoeveel zetels heb je nodig voor een meerderheid in de Tweede Kamer? (75+1)
- Welke partij is de grootste geworden bij de verkiezingen? (D66. D66 en de PVV hebben evenveel zetels in de Tweede Kamer, maar D66 behaalde meer stemmen.)
- Bespreek dat D66 als grootste partij 26 zetels heeft gekregen. Dat is veel, maar dus niet genoeg voor een meerderheid in de Tweede Kamer. Concludeer dat D66 daarom niet in haar eentje besluiten kan nemen. Het is in Nederland nog nooit gebeurd dat één partij meer dan 75 zetels had. Partijen moeten samenwerken om samen een meerderheid te hebben in de Tweede Kamer. En die meerderheid is nodig als ze hun plannen goedgekeurd willen krijgen in de Tweede Kamer.

Dia 6

Vraag welke stap nu volgt. Partijen gaan met elkaar in gesprek om te onderzoeken of ze samen vier jaar lang een **kabinet** willen vormen. Ze proberen afspraken te maken over wat ze willen bereiken. Deze stap heet de formatie. Als je één keer doorklikt, verschijnt dit woord.

Als de formatie lukt, vormen ze samen een nieuw kabinet. In het kabinet zitten de minister-president, de ministers en de staatssecretarissen. Je kunt de groep vragen welke drie partijen zijn gaan onderhandelen om samen een **coalitie** te vormen. Dat zijn D66, VVD en CDA. Door nog een keer door te klikken, verschijnen deze 3 partijen en de 3 partijleiders.

Dia 7

Op deze dia zie je hoeveel zetels D66, VVD en CDA samen hebben in de Tweede Kamer. Dat zijn er 66. Concludeer samen met de klas dat dit geen meerderheid is. Bespreek wat dit betekent, als deze partijen de komende jaren hun plannen willen doorvoeren. Ze zullen vaak moeten onderhandelen met andere partijen om steun voor de plannen te krijgen.

Dia 8-11

Leg aan de hand van volgende dia's uit waar D66, VVD en CDA voor staan. Vertel dat je drie dia's laat zien waarop een aantal belangrijke standpunten en plannen staan van deze partijen. De leerlingen/studenten moeten raden om welke partij het gaat. De antwoorden verschijnen door op elke dia één keer door te klikken (door het verschijnen van het logo, achtereenvolgens D66, VVD en CDA).

Dia 12

Leg uit dat deze partijen, met elk hun eigen wensen uit hun eigen verkiezingsprogramma, tijdens de formatie dus samen tot één voorstel voor Nederland moesten komen. Dat betekent dat partijen compromissen moeten sluiten.

Het is deze drie partijen samen gelukt: ze hebben samen een coalitieakkoord geschreven met daarin plannen voor Nederland. Deze partijen vormen nu samen de coalitie. De andere partijen vormen nu de **oppositie**.

Dia 13

Op deze dia staan enkele plannen van de nieuwe coalitie. Je kunt per plan kort bespreken hoe de leerlingen/studenten hier over denken. Voor meer diepgang zou je kunnen vragen welke partij(en) bij de onderhandelingen zouden hebben gepleit voor deze plannen. Zo hadden CDA en D66 bijvoorbeeld wél een verplichte stagevergoeding in hun verkiezingsprogramma staan, maar de VVD niet.

Dia 14

De partijen moeten het nu ook nog eens worden over wie de **ministers en staatssecretarissen** worden. Dit zijn de politici die de plannen van de coalitie gaan uitvoeren. Noem enkele voorbeelden, zoals de minister van Defensie of de minister van Onderwijs. Hierna beëdigt de Koning hen en gaan de ministers samen met de Koning op de foto. Let op: De bordesfoto is dus een foto van de **regering (ministers + Koning)** en niet van het **kabinet (ministers + staatssecretarissen)**.

Dia 14

Vertel dat dit de skyline is van Den Haag. Veel van de hoge gebouwen zijn **ministeries**. Daar werken de ministers en staatssecretarissen met hun medewerkers (**ambtenaren**). Zij kunnen hun plannen nu gaan uitwerken en voorleggen aan de Tweede (en Eerste) Kamer. De inwoners van Nederland en de Tweede Kamer (in ieder geval de oppositie) zullen het kabinet de komende jaren kritisch volgen.